

TARIM KANUNU

Kanun Numarası	: 5488	
Kabul Tarihi	: 18/4/2006	
Yayımlandığı Resmî Gazete	: Tarih : 25/4/2006	Sayı : 26149
Yayımlandığı Düstur	: Tertip : 5	Cilt : 45

Amaç

MADDE 1 – Bu Kanunun amacı; tarım sektörünün ve kırsal alanın, kalkınma plân ve stratejileri doğrultusunda geliştirilmesi ve desteklenmesi için gerekli politikaların tespit edilmesi ve düzenlemelerin yapılmasıdır.

Kapsam

MADDE 2 – Bu Kanun, tarım politikalarının amaç, kapsam ve konularının belirlenmesi; tarımsal destekleme politikalarının amaç ve ilkeleriyle temel destekleme programlarının tanımlanması; bu programların yürütülmesine ilişkin piyasa düzenlemeleri, finansman ve idarî yapılanmanın tespit edilmesi; tarım sektöründe uygulanacak öncelikli araştırma ve geliştirme programlarıyla ilgili kanunî ve idarî düzenlemelerin yapılması ve tüm bunlarla ilgili uygulama usûl ve esaslarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 3 – Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,
- b) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
- c) Kurul: Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunu,
- ç) Çiftçi: Mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi veya yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek ve tüzel kişileri,
- d) Çiftçi kayıt sistemi: Bakanlık tarafından oluşturulan çiftçilerin kayıt altına alındığı tarımsal veri tabanını,
- e) Çiftlik muhasebe veri ağı: Tarımsal işletmelerin gelirlerine ve faaliyetlerine ilişkin muhasebe verilerinin toplanması ve veri ağı kurulmasını,
- f) Doğrudan gelir desteği: Ürün ve girdi fiyatlarını doğrudan etkilemeden, üreticilere yapılan gelir transferlerini,
- g) Entegre idare ve kontrol sistemi: Arazi parsel tanımlama, çiftçi kayıt, hayvan kimlik, kontrol ve veri tabanından oluşan, tarıma verilen desteklerin kontrol edilmesini ve kayıt altına alınmasını sağlayan sistemi,
- ğ) Özel sektör: Tarımsal alanda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları dışındaki gerçek ve tüzel kişileri,
- h) Sözleşmeli üretim: Üretici ve yetiştiriciler ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin karşılıklı menfaat esaslarına dayalı yazılı akitlerle yürütülen tarımsal üretim şeklini,

i) Tarım: Doğal kaynakları uygun girdilerle birlikte kullanarak yapılan her türlü üretim, yetiştirme, işleme ve pazarlama faaliyetlerini,

i) Tarımsal işletme: Üretim faktörlerini kullanarak; bitkisel ve/veya hayvansal ve/veya su ürünlerinin üretimi için tarımsal faaliyet yapan veya söz konusu tarımsal faaliyete ilave olarak işleme, depolama, muhafaza ve pazarlamaya yönelik faaliyetlerde bulunan işletmeyi,

j) Tarımsal üretim: Toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimini,

k) Ürün: Bitkisel, hayvansal ve su ürünleri alanında elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünler ile bunların birinci derece işlenmesi ile elde edilmiş ürünleri,

l) Sivil toplum örgütleri: Tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatif, birlik, dernek ve vakıflar ile gönüllü kuruluşları,

m) Tarım havzaları: Tarımsal faaliyet için, bir veya birkaç il sınırı veya bölge sınırları içinde aynı ekolojik şartları taşıyan ve birbirinin devamı niteliğindeki tarım alanlarını, ifade eder.

Tarım politikalarının amaçları

MADDE 4 – Tarım politikalarının amaçları; tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun bir şekilde geliştirilmesi, doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, gıda güvencesi ve güvenliğinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin geliştirilmesi, tarımsal piyasaların güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sağlanması suretiyle tarım sektöründeki refah düzeyini yükseltmektir.

Tarım politikalarının ilkeleri

MADDE 5 – Tarım politikalarının ilkeleri şunlardır:

- a) Tarımsal üretim ve kalkınmada bütüncül yaklaşım.
- b) Uluslararası taahhütlere uyum.
- c) Piyasa mekanizmalarını bozmayacak destekleme araçlarının kullanımı.
- ç) Örgütlülük ve kurumsallaşma.
- d) Özel sektörün rolünün artırılması.
- e) Sürdürülebilirlik, insan sağlığı ve çevreye duyarlılık.
- f) Yerinden yönetim.
- g) Katılımcılık.
- ğ) Şeffaflık ve bilgilendirmek.

Tarım politikalarının öncelikleri

MADDE 6 – Tarım politikalarının öncelikleri şunlardır:

- a) Tarımsal üretimde verimlilik, ürün çeşitliliği, kalite ve rekabet gücünün yükseltilmesi.
- b) Yeterli ve güvenilir gıda arzının sağlanması.
- c) Tarımsal işletmelerin altyapılarının geliştirilmesi.

- ç) Tarımsal faaliyetlerde bilgi ve uygun teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması.
- d) Tarımsal girdi ve ürün piyasalarının geliştirilmesi ve üretim-pazar entegrasyonunun sağlanması.
- e) Tarımsal üretimin tarım-sanayi entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirilmesi.
- f) Tarım sektörünün kredi ve finansman ihtiyacının karşılanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması.
- g) Destekleme ve yönlendirme tedbirlerinin alınması.
- ğ) Doğal afetler ve hayvan hastalıklarına karşı risk yönetimi mekanizmalarının geliştirilmesi.
- h) Kırsal hayatın sosyo-ekonomik açıdan geliştirilmesi.
- ı) Üretici örgütlenmesinin geliştirilmesi.
- i) Tarım bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılması.
- j) Toplulaştırma, arazi kullanım plânının yapılması ve ekonomik büyüklükteki tarım işletmelerinin oluşturulması.
- k) Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı.
- l) Avrupa Birliğine uyum sürecindeki gelişmelerden doğacak ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde ortak piyasa düzenlerinin öngördüğü, idarî ve hukukî düzenlemelerin yapılması.

Yetki

MADDE 7 – (Değişik:23/3/2023-7442/2 md.)

Tarım sektörü ile ilgili politikaların tespit edilmesi, planlanması ve koordinasyonu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak uygulanmasında Bakanlık yetkilidir.

Tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenliğinin temin edilmesi, verimliliğin artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğin tesis edilmesi için Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine başlanmadan önce Bakanlıktan izin alınır. Bakanlık, arz ve talep miktarı ile yeterlilik derecesini dikkate alarak hangi ürün veya ürün gruplarının üretileceği ile tarım havzası veya işletme bazında asgari ve azami üretim miktarlarını belirler.

Bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulunanlardan;

a) Bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulunduğu ilk kez tespit edilenler, bu madde hükümlerine uygun şekilde faaliyet göstermeleri için Bakanlık tarafından yazılı olarak uyarılır.

b) Bakanlık tarafından yazılı olarak uyarılan ancak uyarı tarihinden itibaren 12 ay içerisinde bu maddeye uygun faaliyette bulunmayanlar, uyarı tarihinden itibaren beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerine göre işlem tesis edilen ancak bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak bir sonraki takvim yılında da faaliyette bulunduğu tespit edilenlere, ürün grubuna göre bu faaliyetten elde edilecek yıllık brüt hasılasının yüzde birinden beşine kadar idari para cezası verilir.

ç) Çok yıllık üretim faaliyetlerinde yazılı uyarı ve destekten yararlandırmama işlemlerinin tesis edilmesine rağmen bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak üretime devam edenlere, aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen her yıl için bu faaliyetten elde edilecek yıllık brüt hasılasının yüzde birinden beşine kadar idari para cezası verilir.

İdari para cezasının hesaplanmasına esas brüt hasıla, bir önceki takvim yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan üretimin yapıldığı il genelinin ortalama verim değeri ile rayiç fiyat dikkate alınarak hesaplanır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından verim değeri yayımlanmayan ürünlerin ortalama verim değeri Bakanlık İl Müdürlüğüne belirlenir.

Bu maddede yer alan idari yaptırımlar mahalli mülki amir tarafından uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Tarımsal araştırma

MADDE 8 – Bakanlık, tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu tarımsal bilgi ve teknolojilerin yurt içinde geliştirilmesi, bu bilgi ve teknolojilerin yurt dışından transfer edilerek denenmesi ve adaptasyonu ile yayımını sağlamak için, kamu ve özel sektörün tarımsal araştırma faaliyetlerini verimli ve etkin kılacak tedbirleri alır. Araştırma çalışmalarında görevli uzmanların yetiştirilmesi ve araştırma altyapısının geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapar. Araştırma faaliyetlerinde başta üniversiteler olmak üzere ilgili tüm kurum, kuruluşlar ve işletmeler ile işbirliğini güçlendirecek tedbirler alır.

Çiftçi eğitimi, yayım ve danışmanlık hizmetleri

MADDE 9 – Bakanlık; tarım, çiftçi eğitimi ve yayım faaliyetlerinde, sivil toplum örgütleri, özel sektör kuruluşları ve serbest danışmanların görev almasını sağlamak için gerekli düzenlemeler yapar, bu kuruluş ve kişileri teşvik eder, çalışma esaslarını belirler ve denetler.

Çiftçi eğitimi, özel yayım ve danışmanlık hizmetleri çalışma esas ve usûlleri ile ilgili diğer şartlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Biyolojik çeşitlilik, genetik kaynakların korunması ve biyogüvenliğin sağlanması

MADDE 10 – Bakanlık, biyolojik çeşitliliğin, genetik kaynakların ve ekosistemlerin korunması ve geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapar veya yaptırır. Biyoteknolojik yollarla ve/veya çeşitli ıslah metotları kullanılarak elde edilen ürünlerin fikrî mülkiyet hakları kapsamında korunması, kaydı, tescili, üretimi, tüketimi, gıda olarak kullanımı, ihracatı ve ithalatı hakkında ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınmak suretiyle gerekli düzenlemeleri yapar.

Ürün konseyleri

MADDE 11 – Bu Kanunda belirlenen ulusal tarım politikaları çerçevesinde çalışmalar yapmak üzere ürün bazında üreticiler, tüccarlar, sanayiciler ve/veya bunların oluşturdukları

birlikler ile kamu ve araştırma kurumları, meslek odaları ve dernekler bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz ürün konseyleri kurabilirler.

Ürün bazında tek bir ürün konseyi kurulabilir. Bu konseyler ürünle ilgili kararlarını Kurulun istediği her defada, Kurul istemese bile yılda bir kez Kurula rapor halinde sunarlar.

Ürün konseyleri kurulması, işleyişi, yönetimi, görevleri ve denetimine ilişkin hükümler ile bu konseylerin çalışma usûl ve esasları, gelirleri ve sair hususlar her bir ürün konseyi için çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Üretici örgütleri

MADDE 12 – Üretici ve yetiştiricilerin çeşitli kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birliklerin faaliyetlerinin tarım politikaları doğrultusunda desteklenmesini ve yönlendirilmesini, ilgili bakanlık ve kuruluşlarla işbirliği içinde yapmaya Bakanlık yetkilidir.

Sözleşmeli üretim

MADDE 13 – (Değişik:23/3/2023-7442/3 md.)

Bakanlık, tarım sektöründe sözleşmeli üretimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli düzenlemeleri yapar. Sözleşmeli üretimi özendirmek üzere üreticilere, bu Kanunla belirtilen desteklerin verilmesinde öncelik tanınır.

Sözleşmeli üretim aşağıdaki usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür:

a) Sözleşmede yer alan tarafların haklarının korunması ve sorumluluklarının belirlenmesi için sözleşmenin taraflarında aranacak vasıflar, sözleşmeye konu ürünün teslim ve teslim koşulları, fiyat ve miktardaki değişim oranları, aynı ve nakdi avansın sınırları ile kapsamı ve benzer hususların da içerisinde olduğu sözleşme genel şartları tarımsal faaliyet alanlarına göre Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

b) Sözleşmeli üretimde irade serbestisi esastır. Ancak salgın hastalıklar, tarım ürünleri ticaretinde yaşanan gelişmeler karşısında arz güvenliğinin sağlanması, tarımsal üretimin iç veya dış talebe uygun olarak ayarlanması veya bitki ve hayvan sağlığının korunması amacıyla, ihtiyaç halinde Bakanlık tarafından belirlenen ürün veya ürün grupları bu madde kapsamında sözleşmeli olarak üretilir.

c) Bakanlık, sözleşmeli üretimin geliştirilmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi amacıyla sözleşmenin taraflarını ve kapsamını içeren kayıt sistemleri oluşturur ve sözleşmeler bu kayıt sistemleri kullanılmak suretiyle de düzenlenebilir.

ç) Tarımsal üretim sözleşmesine tabi ürünlere veya üretim varlıklarına sigorta yaptırılması zorunludur. Bakanlık sözleşmenin tarafı olan kişiler için de ilave sigortaların yaptırılması şartını getirebilir.

d) Tarımsal üretim sözleşmelerinde belirtilen mücbir sebepler haricinde sözleşme kapsamında üretilen ürünün alımından veya satımından vazgeçen üretici ya da alıcılar için ceza koşulu belirlenir. Ceza koşulu, alımından ya da satımından kaçınılan ürün miktarının

sözleşmedeki bedelinin yüzde yirmisinden az ve yüzde ellisinden fazla olamaz. Et ve Süt Kurumunun taraf olduğu sözleşmelerde üretici için ceza koşulu bu bentte yer alan alt sınırdan daha az olarak belirlenebilir veya ceza koşuluna yer verilmeyebilir.

e) Tarımsal üretim sözleşmesinden doğan davalarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Bu uyuşmazlıklarda sözleşmeli üretim konusunda uzmanlık eğitimi almış olan arabulucular; bu eğitimi alanların bulunmaması durumunda diğer arabulucular görevlendirilir. Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren iki hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir. Bu bendin uygulanmasına ilişkin hususlar Tarım ve Orman Bakanlığının görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte belirlenir.

f) Tarımsal üretim sözleşmesinden doğan davalarda basit yargılama usulü uygulanır ve bu davalar ivedi olarak görülür. Bu sözleşmeden doğan davalar ile icra takiplerinde üretici, yapılacak tüm yargılama ve icra takip giderlerinden geçici olarak muaf tutulur. Dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderler Devlet tarafından avans olarak ödenir. Ertelenen tüm giderler ile Devletçe ödenen avanslar dava ve takip sonunda haksız çıkan taraftan tahsil olunur.

Tarım havzaları

MADDE 14 – Tarımsal üretimin kendi ekolojisine uygun alanlarda yoğunlaşması, desteklenmesi, örgütlenmesi, ihtisaslaşması ve entegre bir şekilde yürütülmesi için tarım havzaları, Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bu havzaların faaliyet ve işleyişi ile ilgili esas ve usûllerin düzenlenmesine ilişkin yönetmelik, Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur.¹

---

¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Kırsal kalkınma

MADDE 15 – Bakanlık, kırsal alanlarda tarım ve tarım dışı istihdamın geliştirilmesi, gelirlerin artırılması ve farklılaştırılması, kadın ve genç nüfusun eğitim ve girişimcilik düzeyinin yükseltilmesine yönelik tedbirleri alır. Kırsal kalkınma program, proje ve faaliyetlerine ilişkin düzenlemeleri yapar ve kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlar.

Kırsal kalkınma program, proje ve faaliyetlerinde; katılımçılık, tabandan yukarı yaklaşım, yerel kapasitenin geliştirilmesi ve kurumsallaşması temel ilkelerdir.

Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu

MADDE 16 – (Mülga: 2/7/2018-KHK-703/202 md.)

Kurulun görevleri

MADDE 17 – Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Her yıl destekleme programlarının esaslarını ve araçlarını tespit ederek, bunların bütçe ödenek ihtiyaçlarını belirlemek, ilgili kuruluşlara teklif etmek.
- b) Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeleri belirlemek.
- c) Desteklerle ilgili gerekli mevzuat düzenlemelerini izlemek ve değerlendirmek.
- ç) Kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulanan destekleme programlarında kuruluşlar arası koordinasyonu sağlamak.

Tarımsal desteklemelerin amacı ve ilkeleri

MADDE 18 – Tarımsal desteklemelerin amacı; tarım sektörünün öncelikli problemlerinin çözümüne katkıda bulunmak, uygulanan politikaların etkinliğini artırmak, sektörün bu politikalara uyumunu kolaylaştırmaktır. Tarımsal destekleme politikaları, ekonomik ve sosyal etkinlik ve verimlilik koşullarını sağlayacak programlarla uygulanır. Ödemeler bütçe imkânları çerçevesinde ve programların niteliğine bağlı olarak, gerekli denetim ve kontrollerin tamamlanmasından sonra ödenir.

Tarımsal destekleme programlarının belirlenmesinde, aşağıdaki ilke ve stratejiler dikkate alınır:

- a) Tarım politikalarının amaçlarına ulaşılmasına katkıda bulunması.
- b) Avrupa Birliği mevzuatı ve uluslararası taahhütler ile uyumlu olması.
- c) Üreticilerin piyasa koşullarında faaliyetlerini yürütmesi.
- ç) Kullanılacak kaynağın, adil ve etkin bir şekilde üreticilere yansımını sağlayacak yapıda olması.
- d) Tarımın alt sektörlerinde dengeli bir dağılım göstermesi.

Tarımsal destekleme araçları

MADDE 19 – Tarımsal destekleme araçları şunlardır:²³

a) Doğrudan gelir desteği: Üreticilere, tarımsal üretim amacıyla işledikleri araziler için Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen birim ödeme miktarı üzerinden, doğrudan ödeme yapılır. Ödeme miktarları, üreticilerin tarım politikaları amaçları ve çevre koruma koşullarına uyumunu kolaylaştırmak üzere farklı düzeylerde belirlenebilir. Doğrudan gelir desteği ödemelerine ilişkin esas ve usûller, bu Kanunun temel yapısıyla çelişmeyecek şekilde, her yıl Kurulun tavsiyesi ile Bakanlık tarafından çıkarılacak uygulama tebliğleri ile belirlenir. Uygulama tebliğleri, ilgili yılın ilk iki ayı içerisinde yayımlanır. Bakanlık, gerektiğinde ek tebliğler çıkarabilir.⁴

b) Fark ödemesi: Çiftçilere üretim maliyetleri ile iç ve dış fiyatlar dikkate alınarak fark ödemesi desteği verilir. Fark ödemesi desteği öncelikle arz açığı olan ürünleri kapsar. Her yıl, fark ödemesi kapsamına alınacak ürünler ile ödeme miktarları Kurul tarafından belirlenir. Fark ödemesinden yararlanacak çiftçilerden üretim faaliyeti ve ürünlerin satışına ilişkin belgeler istenebilir.

c) Telafi edici ödemeler: Üreticilerin arz fazlası olan ürünlerin üretiminden vazgeçerek alternatif ürünlere yönelmeleri teşvik edilir. Üreticilere, arazilerinde alternatif ürünleri yetiştirmelerinden dolayı karşılaşılabilecekleri gelir kayıplarını önlemek üzere telafi edici ödeme yapılır. Her bir üretici için yapılacak ödeme miktarı, üreticinin alternatif ürünlerin üretimine ayırdığı arazi miktarı ile birim ödeme miktarının çarpımı suretiyle hesaplanır. Üreticilerin bir araya gelerek, alternatif ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması için yapacakları yatırımların finansmanı için ek ödemeler yapılabilir. Telafi edici ödemelerin ürün kapsamı, ürünler bazında birim ödeme miktarları, ödeme süreleri ve ek ödeme miktarları her yıl Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

ç) Hayvancılık destekleri: Hayvancılık faaliyetlerinde ırk ıslahı, kaba yem üretiminin artırılması, verimliliğin artırılması, işletmelerin ihtisaslaşması, işletmelerde hijyen şartlarının sağlanması, hayvan sağlığı ve refahı, hayvan kimlik sisteminin teşviki, hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması ile bunlarla ilgili kontrol, takip ve standartların iyileştirilmesi ve su ürünlerinin desteklenmesi amacıyla destekleme tedbirleri alınır. Hayvancılık desteklemelerinde, bölge ve iller bazında farklı destekler uygulamaya ve ödeme miktarlarını belirlemeye, Cumhurbaşkanı yetkilidir.

d) Tarım sigortası ödemeleri: Üreticilerin, üretim materyallerini ve ürünlerini sigorta ettirmelerini teşvik etmek üzere, sigorta prim bedellerinin bir kısmı Devlet tarafından

² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle (c), (ç), (e), bentlerinde yer alan “Kurulun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle (f) ve (g) bentlerinde yer alan “Kurulun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle bu bentte yer alan “Kurulun teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

karşılır. Tarım sigortasından yararlanacak ürünler ile teminat altına alınacak riskler Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.⁵

e) Kırsal kalkınma destekleri: Kırsal gelirlerin artırılması ve çeşitlendirilmesi, kırsal altyapı (...) ⁶ ve sosyal yapının güçlendirilmesi, modern sulama sistemlerinin geliştirilmesi ile doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi amacıyla, kırsal toplum kesimlerinin birlikte veya ferdi olarak yürütecekleri yatırım projelerinin maliyetinin bir kısmı, masraf paylaşma esasına göre, Devlet tarafından karşılanır. Kırsal kalkınma destekleri uygulaması Bakanlık tarafından yapılır. Kırsal yatırımların desteklenmesinde, köy ve diğer kırsal alanda yaşayan topluma istihdam sağlayıcı tarımsal ve tarım dışı ekonomik yatırımlara öncelik tanınır. Kırsal kalkınma destekleri çerçevesinde desteklenecek projeli yatırımlarda; hedef kitle ve yerel paydaşların katılımı, tabandan yukarı yaklaşım, sürdürülebilirlik, uygun teknolojilerin kullanılması ve modern işletmecilik sistemlerinin yaygınlaştırılması ilkelerine uyulması esastır. Desteklenecek yatırım projelerinin konuları, desteklemelerin proje türleri bazında hangi oranlarda yapılacağı ve uygulamaya dönük diğer hususlar, Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.⁷

f) Çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri: Erozyon ve olumsuz çevresel etkilere maruz kalan tarım arazilerinde, işlemeli tarım yapan üreticilerin, arazilerini doğal bitki örtüleri, çayır, mera, organik tarım ve ağaçlandırma için kullanmalarını teşvik etmek üzere, kendilerine belirli bir süreyi kapsayacak şekilde, çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri sağlanır. Ödemeler, Bakanlık ile üreticiler arasında akdedilecek sözleşmelere dayalı olarak ve birim arazi üzerinden yapılır. Her bir üretici için yapılacak çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri ödemesi, üreticilerin bu program için tahsis edecekleri arazi miktarı ile birim ödeme miktarının çarpımı ile hesaplanır. Üreticilerin, bu araziler üzerinde ayrıca çevre koruma tedbirleri almaları da istenir. Çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri ödemelerinin hangi arazilerde uygulanacağı, sözleşmelerin kapsamı, ödemelerin süresi ve ödeme miktarları Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.

g) Diğer destekleme ödemeleri: Araştırma, geliştirme ve tarımsal yayım desteği, pazarlama teşvikleri, özel depolama yardımı, kalite desteği, piyasa düzenlemeleri desteği, organik üretim desteği, imha desteği, ürün işleme desteği, gerektiğinde bazı girdi destekleri ile tarım havzaları destekleri ve benzer konularda destekleme araçları kullanılabilir. Bu destekleme araçları her yıl Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenir.

ğ) (Ek: 19/4/2018-7139/42 md.) (Mülga: 28/10/2020-7255/27 md.)

⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle bu bentte yer alan "Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

⁶ 19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanununun 42 nci maddesiyle, bu bentte yer alan " , toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁷ 28/10/2020 tarihli ve 7255 sayılı Kanununun 27 nci maddesi ile 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin birinci cümlesine "güçlendirilmesi" ibaresinden sonra gelmek üzere " , modern sulama sistemlerinin geliştirilmesi" ibaresi eklenmiştir.

Tarımsal desteklemelerin uygulama esasları

MADDE 20 – Destekleme ödemelerinde uyulması gereken esaslar şunlardır:

- a) Destekleme ödemeleri; bölge, işletme, arazi, ürün, tarım sistemi, sözleşmeli üretim, ıslah ve çevre gibi konulardaki öncelikler ve tercihler ışığında farklı miktarlarda yapılabilir.
- b) Bir tarımsal işletmenin alabileceği azamî toplam destekleme miktarı, yıllık olarak belirlenebilir.
- c) Destekler, üretici örgütleri aracılığı ile de ödenebilir.
- ç) Desteklenecek ürünlerin ve destekleme ödeme miktarının belirlenmesinde kalite, standart ve sağlık kriterleri dikkate alınır.
- d) Üreticilere yapılacak her türlü destekleme ödemelerinde, entegre idare ve kontrol sistemi kullanılır.
- e) Çiftlik muhasebe veri ağı kayıtlarına ait bilgiler kontrol ve istatistikî amaçlı olarak kullanılabilir, ancak ifşa edilemez. Bu hükme uymayanlar için genel hükümler çerçevesinde cezaî işlem yapılır.

Tarımsal desteklemelerin finansmanı

MADDE 21 – Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.

Salgın ve bulaşıcı hastalıklardan korunma

MADDE 22 – Salgın ve bulaşıcı hastalıklardan korunmak, ülkeye bulaşması durumunda yayılmasını önlemek amacıyla, riskli alanlarda, Cumhurbaşkanı onayı ile tarımsal faaliyetlerle ilgili gerekli önlemler alınır.⁸

Haksız ödemelerin geri alınması ve hak mahrumiyeti

MADDE 23 – Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanunî faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.⁹

Bu Kanunla belirlenen destekleme ödemelerinden, idarî hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen üreticiler, beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 202 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan “Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

⁹ 28/3/2013 tarihli ve 6455 sayılı Kanununun 51 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “hesaplanan kanunî faizi ile birlikte geri alınır” ibaresi “hesaplanan kanunî faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır” şeklinde değiştirilmiştir.

Yönetmelikler

MADDE 24 – Bu Kanunun uygulanması ile ilgili esas ve usûlleri belirleyen yönetmelikler, bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip bir yıl içerisinde yürürlüğe konulur.

EK MADDE 1- (Ek: 2/7/2018-KHK-703/202 md.)

(1) Mevzuatta Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.

Saklı hükümler

GEÇİCİ MADDE 1 – Doğrudan gelir desteğinin 2005 yılı uygulaması ve ödemeleri, 2005 yılında yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülür:

a) Bitkisel üretim faaliyetlerinde bulunan tüzel kişiliği haiz üretici ve çiftçilerle, başvuru tarihi itibarıyla onsekiz yaşını doldurmuş ve/veya ergin gerçek kişi çiftçilere, cari yılda üretim yapmaları ve bu üretimlerine ilişkin gerekli bilgileri Bakanlığa beyan ederek, çiftçi kayıt sistemine dahil olmaları şartıyla, doğrudan gelir desteği ödemeleri yapılır. Bitkisel üretim faaliyetlerinde bulunan, ancak çiftçi kayıt sisteminde yer almayan üretici ve çiftçiler, doğrudan gelir desteği ödemesinden yararlandırılmazlar.

b) Çiftçi kayıt sisteminde yer alan bilgiler, çiftçilerin kendi beyanlarına dayanır ve Bakanlığın gerekli tespitlerinden sonra kesinleşir. Doğrudan gelir desteği ödemesinden yararlanmak isteyen çiftçiler, süresi içinde tarım arazilerinin bulunduğu yerdeki tarım ilçe müdürlüklerine, merkez ilçe ise tarım il müdürlüklerine başvurur.

c) Bakanlık önce, kayıtlı çiftçilerin işlediği tarım arazisi miktarlarını kesinleştirir. Her bir çiftçi için ödenecek miktar, o çiftçinin işlediği arazi miktarı ile uygulama tebliğinde belirlenen birim ödeme miktarının çarpımı ile hesaplanır. Ödemeye esas arazi büyüklükleri ve miktarı uygulama tebliğlerinde belirlenir.

d) Ödemeler, il ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak yapılan sıralamaya göre, sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi düşük olan il ve ilçelerden başlanarak yapılır. Ancak, doğal afetlere maruz kalan çiftçilere, söz konusu sıralamaya bakılmaksızın öncelik verilebilir.

Çiftçi kayıt sisteminin esas alınması

GEÇİCİ MADDE 2 – Entegre idare ve kontrol sistemi oluşturuluncaya kadar üreticilere yapılacak destekleme ödemelerinde Bakanlıkça belirlenen kayıt sistemleri esas alınır.¹⁰

GEÇİCİ MADDE 3 – (Ek: 12/7/2013-6495/36 md.)

¹⁰ 23/3/2023 tarihli ve 7442 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle bu maddede yer alan “bitkisel üretimle ilgili destekleme ödemelerinde çiftçi kayıt sistemi” ibaresi “destekleme ödemelerinde Bakanlıkça belirlenen kayıt sistemleri” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu Kanun uyarınca yapılan desteklemelerle ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla devam eden her türlü incelemeler veya adli ve idari soruşturmalar sonuçlanıncaya kadar destekleme ödemelerinin yapılmaması amacıyla konulan ödeme yasakları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki ay içinde haklarında ödeme yasağı konulan kişilerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına başvuruda bulunmaları durumunda anılan Bakanlık tarafından altı ay içinde yapılacak incelemede gerçek üretim yapıldığına dair bulgu ve emarelerin tespit edilmiş olması şartıyla kaldırılır.

25/4/2006 tarihinden itibaren desteklemelerden yararlanmak için başvuruda bulunduğu hâlde, meri mevzuat uyarınca desteklemelerden yararlanabilmek için ibrazı öngörülen makbuz, fatura ve diğer belgelerin gerçeğe aykırı, usulsüz veya sahte olduğu gerekçesiyle desteklemeden yararlandırılmayanlara veya yararlandıkları destekleme tutarları aynı gerekçe ile bu Kanunun 23 üncü maddesi doğrultusunda geri alınanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına başvurmaları ve Bakanlık tarafından yapılan incelemede bunların gerçek üretim yaptığının tespit edilmesi hâlinde hak ettikleri destekleme ödemeleri yapılır. Yapılan ödemelere faiz işletilmez, masraf veya ek ödeme adı altında herhangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bu hükümden yararlananlardan bu Kanunun 23 üncü maddesi çerçevesinde tahsil edilmiş olan faiz, 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanuna göre alınan TEFE/ÜFE tutarı, katsayı tutarı ve geç ödeme zamları iade edilir. Bu hüküm yararlandıkları destekleme tutarlarının, aynı gerekçelerle geri alınması yönünde haklarında takip başlatılanlar için de uygulanır ve maddede öngörülen şartların oluşması hâlinde haklarındaki takip işlemlerine son verilir. Ancak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra maddenin kapsadığı dönemlere ilişkin olarak haklarında takip başlatılanların, takibe ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde anılan Bakanlığa başvurmaları hâlinde bunlar da madde hükmünden aynı şartlar dâhilinde yararlandırılır. Bu maddeden yararlananlara 23 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca uygulanması öngörülen herhangi bir hak mahrumiyeti uygulanmaz.

25/4/2006 tarihinden itibaren meri mevzuat uyarınca desteklemelerden yararlanabilmek için başvuruda bulunan ancak ibrazı öngörülen makbuz, fatura ve diğer belgelerin herhangi birini ibraz edememesi nedeniyle desteklemeden yararlandırılmayanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına başvurmaları ve Bakanlık tarafından yapılan incelemede bunların gerçek üretim yaptığının tespit edilmesi hâlinde hak ettikleri destekleme ödemeleri yapılır. Yapılan ödemelere faiz işletilmez, masraf veya ek ödeme adı altında herhangi bir ödeme yapılmaz.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve madde hükmünden yararlananların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce destekleme ödemeleri ile ilgili olarak açmış oldukları davalar karşılıklı olarak sonlandırılır ve bu sebeple herhangi bir yargılama gideri ile vekâlet ücreti talep edilemez.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve açtıkları davalardan vazgeçenlerin bu ihtilaflarıyla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten

sonra tebliğ edilen kararlar uyarınca işlem yapılmaz ve bu kararlar ile idare aleyhine hükmedilmiş yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bulunması hâlinde bunlar idareden talep edilemez.

GEÇİCİ MADDE 4- (Değişik:10/6/2022-7410/20 md.)

Desteklemelerden yararlanmak için başvuruda bulunduğu hâlde, meri mevzuat uyarınca desteklemelerden yararlanabilmek için ibrazı öngörülen makbuz, fatura ve diğer belgelerin gerçeğe aykırı veya usulsüz olduğu gerekçesiyle desteklemeden yararlandırılmayanlara veya yararlandıkları destekleme tutarları aynı gerekçe ile bu Kanunun 23 üncü maddesi uyarınca geri alınanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Bakanlığa başvurmaları ve Bakanlık tarafından yapılan incelemede bunların gerçek üretim yaptığının tespit edilmesi hâlinde hak ettikleri destekleme ödemeleri yapılır. Yapılan ödemelere faiz işletilmez, masraf veya ek ödeme adı altında herhangi bir ödeme yapılmaz. Ancak bu hükümden yararlananlardan bu Kanunun 23 üncü maddesi çerçevesinde tahsil edilmiş olan faiz, kamu alacaklarının yeniden yapılandırmasını düzenleyen özel kanunlar kapsamında faizler yerine tahsil edilmiş olan ferî alacaklar ile katsayı tutarı ve geç ödeme zamları iade edilir. Bu hüküm yararlandıkları destekleme tutarlarının, aynı gerekçelerle geri alınması yönünde haklarında takip başlatılanlar için de uygulanır ve maddede öngörülen şartların oluşması hâlinde haklarındaki takip işlemlerine son verilir. Ancak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra maddenin kapsadığı dönemlere ilişkin olarak haklarında takip başlatılanların, takibe ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Bakanlığa başvurmaları hâlinde bunlar da madde hükmünden aynı şartlar dâhilinde yararlandırılır. Bu maddeden yararlananlara 23 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca uygulanması öngörülen herhangi bir hak mahrumiyeti uygulanmaz.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve madde hükümlerinden yararlananların, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce destekleme ödemeleri ile ilgili olarak açmış oldukları davalar karşılıklı olarak sonlandırılır ve bu sebeple herhangi bir yargılama gideri ile vekâlet ücreti talep edilemez.

Bu madde hükümlerinden yararlanmak üzere başvuruda bulunan ve açtıkları davalardan vazgeçenlerin bu ihtilaflarıyla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra tebliğ edilen kararlar uyarınca işlem yapılmaz ve bu kararlar ile idare aleyhine hükmedilmiş yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bulunması hâlinde bunlar idareden talep edilemez.

GEÇİCİ MADDE 5- (Ek:23/3/2023-7442/5 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasına eklenen dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümleri, 1/9/2023 tarihinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

Yürürlük

MADDE 25 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 26 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**5488 SAYILI KANUNA EK VE DEĐİŐIKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRİŐ
TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Deđiőtiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	5488 Sayılı Kanunun Deđiőtiren veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe GiriŐ Tarihi
6455	23	11/4/2013
6495	GEÇİCİ MADDE 3	2/8/2013
7139	19	28/4/2018
KHK/703	14, 16, 19, 22, EK MADDE 1	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7255	19	28/10/2020
7410	GEÇİCİ MADDE 4	15/6/2022
7442	7, 13, GEÇİCİ MADDE 2, GEÇİCİ MADDE 5	5/4/2023